

Plan Huisvesting Open Universiteit

Resultaten analyse- en onderzoeksfase en voorstel voor aanpassing van de studiecentra

OPENUNIVERSITEIT

Versie 1.0 SR

MANAGEMENT SAMENVATTING

In maart 2016 heeft het CvB na overleg met de Ondernemingsraad en de Studentenraad besloten om een onderzoeks- en analysefase in te stellen alvorens tot een definitief besluit te komen over de toekomstige huisvesting van de Open Universiteit, hierna te noemen OU. Dit document bevat het resultaat van deze fase en op die basis een plan voor de huisvesting.

Hoofdpijnen

De OU heeft geconstateerd dat het huidige netwerk van studiecetra niet meer past bij de vraag vanuit het onderwijs, omdat steeds meer (onderwijs)activiteiten online plaatsvinden en er daardoor een overschot aan ruimte is. De OU wil haar middelen en mensen zo goed mogelijk inzetten. Het plan is om in 11 vestigingsplaatsen eigen studiecetra te behouden, waarvan vier uitsluitend voor tentaminering open blijven. Vier andere studiecetra gaan per 1 september 2018 dicht. De medewerkers in die studiecetra krijgen dan een andere standplaats en de studenten kunnen voor onderwijs en tentaminering terecht in een ander studiecentrum.

Dit zijn de hoofdpijnen:

- De studiecetra in Amsterdam, Eindhoven, Parkstad, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Zwolle behouden hun huidige functies: onderwijs, tentaminering en werkplekken voor wetenschappelijk personeel (WP) en ondersteunend en beheerspersoneel (OBP).
- De studiecetra in Enschede, Groningen, Leeuwarden en Vlissingen blijven alleen open voor tentaminering en desgewenst werkplekken voor WP en OBP.
- De studiecetra in Alkmaar, Breda, Den Haag en Emmen worden gesloten.
- Medewerkers GSO/Decentraal Netwerk (DCN) en WP behouden hun taken; daar waar studiecetra uitsluitend een tentamenfunctie krijgen, wordt de standplaats gehandhaafd.
- Medewerkers GSO/DCN en WP behouden hun taken; daar waar studiecetra sluiten, krijgen ze een nieuwe standplaats.
- De ingangsdatum van deze wijzigingen is 1 september 2018; tot die tijd blijven onderwijsactiviteiten en tentaminering mogelijk in de huidige vestigingsplaatsen.
- In Utrecht zal - naast Parkstad – een tweede concentratiepunt van onderzoek worden gerealiseerd. Anders dan eerder werd voorzien, zal hierbij de weg van de geleidelijkheid worden gevolgd. Dat betekent ook dat er voorlopig geen aanleiding is om het studiecentrum elders in Utrecht te huisvesten.
- Nieuwe medewerkers WP krijgen Heerlen of Utrecht als standplaats. Deze lijn wordt reeds gehanteerd sinds eind 2016.

Uitwerking

Dit Plan Huisvesting geeft de analyse en onderbouwing van dit voorstel. Volgens het CvB en het management van GSO en de faculteiten komt dit plan tegemoet aan de behoefte van studenten als het gaat om bereikbaarheid van de studiecetra voor onderwijsbijeenkomsten en tentaminering. Voor de medewerkers die werkzaam zijn in de studiecetra is van belang dat realisatie van het nieuwe voorstel mogelijk is zonder reorganisatie. De gevolgen voor medewerkers blijven beperkt tot standplaatswijziging daar waar studiecetra sluiten.

I. AANLEIDING

Ontwikkeling Onderwijs

Met als basis het instellingsplan 'Leren in tijden van verandering' (september 2012) is enkele jaren geleden gestart met de voorbereiding van de onderwijsvernieuwing binnen het OU-bachelor- en masteronderwijs. In september 2014 is begonnen met het aanbieden van de vernieuwde masteropleidingen. Vanaf september 2016 wordt ook (gefaseerd) de onderwijsvernieuwing binnen de bacheloropleidingen doorgevoerd ingericht volgens de onderwijskundige kaders die daarvoor zijn vastgesteld. Kenmerkend voor de onderwijsvernieuwing is de introductie van een nieuw onderwijsconcept, in de vorm van activerend online onderwijs. Flankerend is ten behoeve van deze onderwijsvernieuwing ook een nieuwe leeromgeving door de OU (yOULearn) ontwikkeld.

Tegen het licht van deze veranderingen past ook een nieuwe opzet en inrichting van studiecentra, gericht op het ondersteunen van processen en behoeftes die voortkomen uit de nieuwe onderwijsaanpak. Essentieel hierbij is de nieuwe digitale leer- en werkomgeving yOULearn, waarmee de toegang tot het studiemateriaal en het contact met docenten en medestudenten steeds meer in online vorm wordt georganiseerd en gefaciliteerd. Uitgangspunt is dat het onderwijs van de OU efficiënt en in toenemende mate online te volgen is en dat voor bijeenkomsten standaard de virtuele klas wordt gebruikt. Face-to-face-bijeenkomsten worden ingezet wanneer deze binnen het curriculum een toegevoegde waarde hebben. Dit betekent een belangrijke verschuiving in de wijze waarop het OU-onderwijs begeleid wordt, wat directe gevolgen heeft voor de wijze waarop de onderwijsvoorzieningen georganiseerd en ingericht dienen te worden. Spreiding over Nederland en bereikbaarheid van voorzieningen zijn daarbij essentieel; vgl. de eerdere, mogelijke uitwerkingsrichting zoals deze door het CvB op 26 januari 2016 is geschetst.

Ontwikkeling Onderzoek

In het Instellingsplan is ook het belang van versterking van het onderzoek aan de OU benadrukt. De OU heeft de wettelijke taak via onderwijskundig onderzoek bij te dragen aan de innovatie van het Nederlands hoger onderwijs. Ze heeft zich dan ook ontwikkeld tot expert op het gebied van leren en doceren in een door technologie verrijkte omgeving. Daarnaast wordt in verschillende andere wetenschapsgebieden onderzoek verricht. Om het onderzoek goed vorm te kunnen geven, constateert de OU dat er concentratie nodig is en 'academische massa'; zie ook hier de eerdere standpuntbepaling van het CvB d.d. 26 januari 2016.

Onderwijskundig perspectief in de context van een veranderende omgeving

De combinatie van de veranderende omgeving en het vernieuwde onderwijs maakt dat de OU toe is aan een herziening van de wijze waarop zij haar onderwijs- en onderzoeksactiviteiten verspreid over het land wenst te organiseren. Daarbij speelt een belangrijke rol hoe de OU haar studenten het best kan stimuleren en activeren om succesvol te studeren, naast dat zij haar onderzoeksactiviteiten kan versterken.

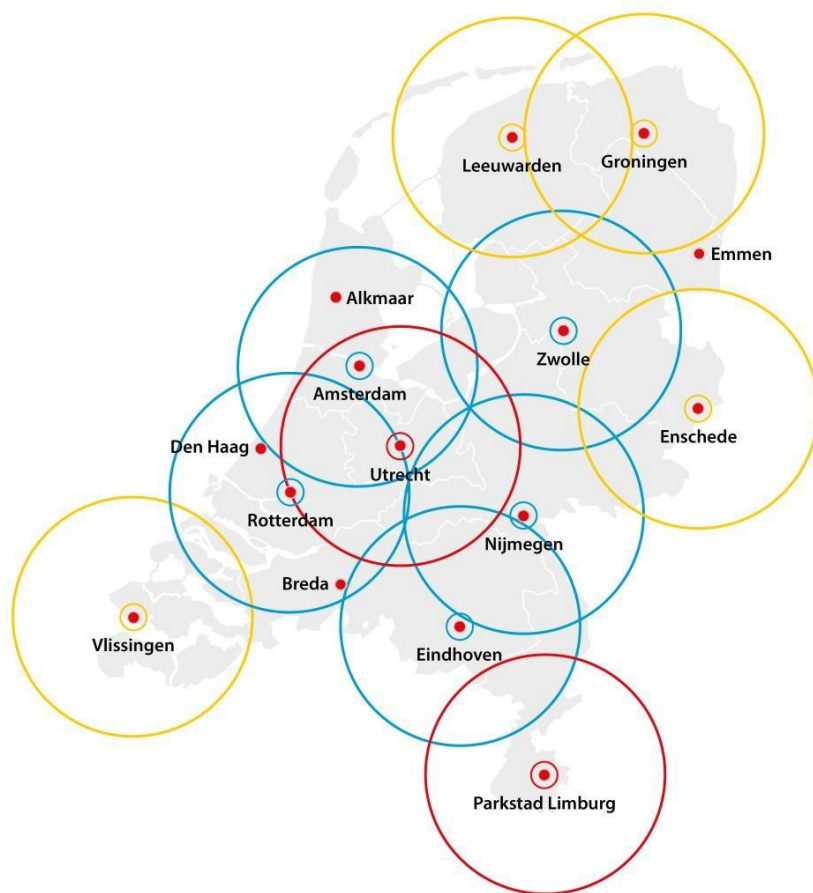
De discussie over de studiecentra van de OU is niet los te zien van de ontstaansgeschiedenis van de OU en evenmin van de actuele ontwikkelingen.

Het aanbod van de studiecentra vormde bij de start van de OU een belangrijke schakel in het toenmalige onderwijsconcept waar de 'cursus als bouwsteen' van het onderwijsaanbod fungeerde. Het cursusmateriaal werd schriftelijk per post uitgeleverd en de OU was voor contacten met studenten aangewezen op een netwerk van studiecentra verspreid over het land.

Echter, sinds het ontstaan van de OU heeft de aanwezigheid en de betekenis van internet, mobiele diensten, digitale communicatiemiddelen en online onderwijsmogelijkheden een enorme vlucht genomen. Met deze nieuwe communicatiemogelijkheden zijn fysieke ontmoetingen en begeleidingsbijeenkomsten een andere plaats in gaan nemen. Dit geldt evenzeer voor functies als voorlichting, advisering bij de studiekeuze en studiebegeleiding: daarbij wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van online faciliteiten en dat zal de komende jaren alleen maar toenemen. De omgeving verandert en de OU verandert mee. De digitale mogelijkheden voor het geven van onderwijs, het begeleiden van studenten en het creëren van binding, het faciliteren van interactie tussen studenten onderling en studenten en docenten, maakt dat de rol van de studiecentra verandert. Van de enorme toename van de nieuwe communicatiemogelijkheden heeft de OU hoge verwachtingen in relatie tot de toegankelijkheid en de kwaliteit van haar onderwijs.

Dit alles past in de ambitie van de OU die in het instellingsplan 'Leren in tijden van verandering' uit 2012 wordt geschetst. Middels de vernieuwing van haar onderwijs profileert de OU zich als de deeltijduniversiteit met flexibel en gepersonaliseerd activerend online onderwijs, waar je studeert met de bedoeling een diploma te behalen. Het nieuwe onderwijsconcept is daarom gericht op het stimuleren van actief studiegedrag, met meer structuur en begeleiding en daarmee de vermindering van de vrijblijvendheid van het onderwijs, en dat alles met behoud van een grote mate van flexibiliteit.

Huidige studiecentra: ligging en bereikbaarheid

De huidige 15 studiecentra zijn te vinden in Alkmaar, Amsterdam, Breda, Den Haag, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Leeuwarden, Nijmegen, Parkstad Limburg, Rotterdam, Utrecht, Vlissingen en Zwolle. De cirkels in de kaart trekken een straal van 60 km rond een aantal studiecentra. Dit vertegenwoordigen een reistijd van ongeveer 1 uur. In sommige cirkels liggen meerdere studiecentra; deze liggen dus op een afstand van minder dan 60 km van elkaar.

Activiteiten in de studiecentra

De studiecentra worden voor de volgende functies gebruikt:

- Begeleidingsbijeenkomsten (groeps- en individuele begeleiding), workshops, lezingen, vergaderingen, bijeenkomsten studieverenigingen
- Tentaminering voor OU-studenten (CBI, CBG, schriftelijk toetsen)
- Voorlichting, representatie, nabellen van belangstellenden (i.o.m. Service en Informatie)
- Werkplekken voor WP t.b.v. onderwijs en/of onderzoek
- Werkplekken voor OBP

Hoewel geen kernactiviteit bieden de studiecentra ook de ruimte voor:

- Elektronisch tentamineren voor derden
- Incidentele verhuur van ruimtes aan derden

Voor een totaaloverzicht van de activiteiten en overige informatie over de studiecentra, zie de bijlage Fact sheets per studiecentrum 2013-2016.

2. Ontwikkeling begeleidingsbijeenkomsten

Bij de begeleidingsbijeenkomsten over de afgelopen 4 jaar constateren we twee trends:

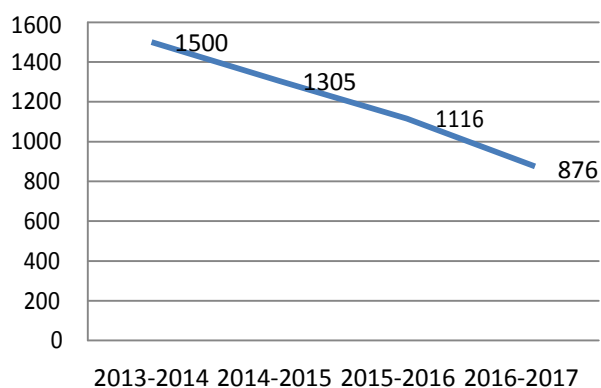
Afname van het aantal begeleidingsbijeenkomsten

Met de introductie van yOUlearn als platform en de toenemende beschikbaarheid en het gebruik van digitale communicatiemiddelen, nemen de begeleidingsbijeenkomsten niet alleen in aantal af maar daalt ook het aantal bijeenkomsten gemiddeld per student¹. Dit blijkt uit de volgende tabel en grafieken.

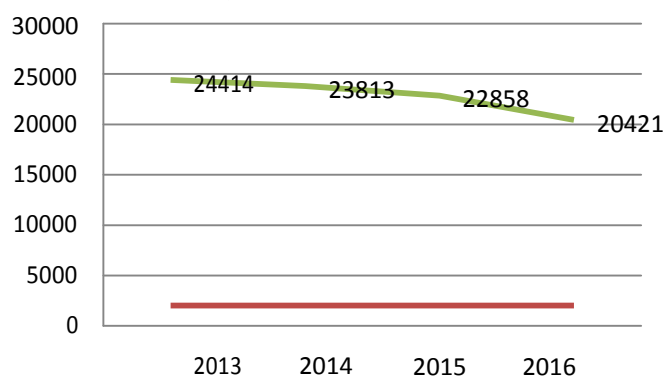
Aantal begeleidingsbijeenkomsten naar rato van het aantal studenten over de afgelopen 4 jaar:

Begeleidingsbijeenkomsten ²	2013-2014 1500	2014-2015 1305	2015-2016 1116	2016-2017 876
Studentaantallen ³	24.414	23.813	22.858	20.421
Percentage	6.15%	5.48%	4.89%	4.29%

Aantal bijeenkomsten

Ingeschreven studenten

Als we daarbinnen specifiek kijken naar de verdeling van de begeleidingsbijeenkomsten over de studiecentra zien we dat het aantal bijeenkomsten zich concentreert in het midden van het land. Dit blijkt uit de volgende tabel en pie charts.

¹ We verwijzen in dit verband ook naar de resultaten van de enquête Vestigingsbeleid, dec. 2015, waarin 80% van de studenten aangeeft max. 1 keer per maand een studiecentrum te willen bezoeken t.b.v. een bijeenkomst.

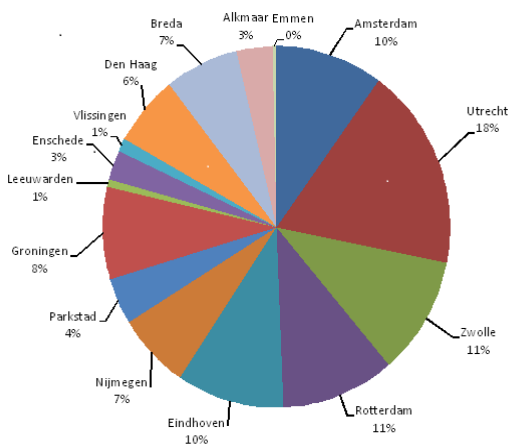
² Begeleidingsbijeenkomsten t.b.v. bachelor, master en schakel.

³ Studenten in Nederlandse studiecentra met inschrijfrechten op enig moment in het kalenderjaar 2013, 2014, 2015 en 2016. Studenten die in meerdere studiecentra staan ingeschreven (500-680/jaar) zijn hierin slechts een keer meegeteld.

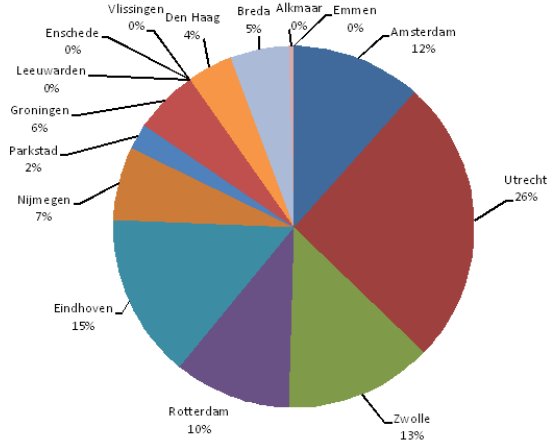
Ontwikkeling aantal begeleidingsbijeenkomsten per studiecentrum over de afgelopen 4 jaren:

Studiecentrum	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Amsterdam	150	143	125	102
Utrecht	273	248	228	224
Zwolle	159	165	151	116
Rotterdam	158	121	115	92
Eindhoven	150	155	135	128
Nijmegen	103	96	73	58
Parkstad	62	41	32	20
Groningen	123	84	69	50
Leeuwarden	10	10	6	0
Enschede	40	27	10	0
Vlissingen	18	12	6	0
Den Haag	95	96	87	36
Breda	104	75	57	46
Alkmaar	49	26	22	4
Emmen	6	6	0	0
Totaal	1500	1305	1116	876

Begeleidingsbijeenkomsten 2013 - 2014

Begeleidingsbijeenkomsten 2016 - 2017

Voor een overzicht van alle bijeenkomsten en toetsen in de studiecentra, zie bijlage Totaaloverzicht Bijeenkomsten en Toetsen 2013-2017.

3. ANALYSE

In de studiecentra **Leeuwarden, Enschede en Vlissingen** worden al geruime tijd vrijwel geen begeleidingsbijeenkomsten meer georganiseerd (zie de fact sheets). Gezien de concentratietendens is het niet te verwachten dat hier verandering in komt. In de afgelopen jaren zijn dit in feite langzaam maar zeker tentamenlocaties⁴ geworden.

Het aantal begeleidingsbijeenkomsten in **Groningen** daalt (zie de fact sheet). Het is de verwachting dat binnen één hooguit twee jaar dit aantal ook zeer klein zal zijn. Daarom zal ook Groningen een tentamenlocatie worden en zal er voor begeleidingsbijeenkomsten gebruik worden gemaakt van het studiecentrum in Zwolle.

Deze vier studiecentra worden gehandhaafd in verband met de landelijke dekking en bereikbaarheid van studiecentra voor tentaminering. Echter, als een faculteit die een begeleidingsbijeenkomst wil organiseren, ziet dat het efficiënter is (bijv. op grond van een duidelijke vraag van studenten) om die bijeenkomst in een van deze steden te organiseren, blijft dit voorlopig mogelijk.

Voor **Alkmaar en Emmen** geldt eveneens dat er al sinds 2014-2015 nauwelijks of geen begeleidingsbijeenkomsten meer worden georganiseerd. De concentratie tendens heeft hier al zijn effect. Bij de afweging of deze studiecentra vervolgens beschikbaar moeten blijven als tentamenlocatie speelde een ander feit, namelijk dat beide studiecentra aan de afdekking van Nederland in de zin van bereikbaarheid binnen 60km weinig bijdragen. De circa 500 studenten uit de omgeving van Alkmaar kunnen gebruik maken van Amsterdam en de circa 100 studenten uit de omgeving van Emmen van de studiecentra in Zwolle, Groningen of Enschede. Gezien deze feiten en verwachtingen en daarbij alles afwegende is het niet efficiënt en dus niet gewenst om de studiecentra Alkmaar en Emmen te handhaven.

De studiecentra **Breda en Den Haag** laten nu nog een redelijk aantal begeleidingsbijeenkomsten zien maar net als in Groningen is het aantal dalend.

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Breda	104	75	57	46
Den Haag	95	96	87	36

Net als in Groningen is de verwachting dat binnen 1 hooguit 2 jaar dit aantal zeer klein zal zijn. Anders dan bij de afweging voor Groningen - maar weer identiek aan de afwegingen voor Alkmaar en Emmen - zijn er voor studenten die nu naar Den Haag of Breda gaan, binnen een 60km cirkel andere studiecentra beschikbaar. Studenten die nu naar het studiecentrum Den Haag gaan, kunnen naar het studiecentrum Rotterdam maar ook naar Utrecht of Amsterdam. Beide vallen binnen een straal van 60 km. Studenten die nu voor begeleiding en tentamens naar Breda gaan kunnen dat straks doen in Eindhoven of Rotterdam. Deze studiecentra vallen binnen een straal van 60 km rond Breda.

Alles afwegende – enerzijds de belangen van studenten om binnen redelijke afstand naar een studiecentrum te kunnen gaan voor begeleidingsbijeenkomsten en tentamens, maar anderzijds ook het efficiënt gebruiken van middelen en de inzet van mensen voor en in de studiecentra van de OU in Nederland - is het niet gewenst om de studiecentra Den Haag en Breda te handhaven.

Samengevat zijn dit de hoofdlijnen van het plan

- De studiecentra in Amsterdam, Eindhoven, Parkstad, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Zwolle behouden hun huidige functies: onderwijs, tentaminering en werkplekken voor WP en OBP
- De studiecentra in Enschede, Groningen, Leeuwarden en Vlissingen blijven alleen open voor tentaminering en desgewenst werkplekken voor WP en OBP
- De studiecentra in Alkmaar, Breda, Den Haag en Emmen worden gesloten.

Effectuering van deze wijzigingen is voorzien per 1 september 2018.

⁴ Een tentamenlocatie is een studiecentrum dat gebruikt wordt voor tentaminering, en waar dus geen begeleidingsbijeenkomsten meer gehouden worden.

Communicatie

Op de website maar ook via alle andere relevante communicatiekanalen zal tijdig duidelijk worden gemaakt aan zittende studenten en aan toekomstige (potentiele) studenten, dat er vier studiecentra gaan sluiten per 1 september 2018. Een separaat plan t.b.v. die communicatie en informatievoorziening zal worden opgesteld, zodra de besluitvorming is afgerond.

Financiën

De aanpassing van het vestigingsbeleid is niet ingezet om te bezuinigen, maar heeft als doel om mensen en middelen beter in te zetten. Daarop passen we de huur van het aantal m2 aan: groter waar nodig, kleiner of sluiten waar mogelijk. Indien onderwijs of tentaminering daarom vraagt, kan er ook flexibel worden bij gehuurd. Dit zal naar verwachting als eerste gelden voor het studiecentrum Utrecht.

De cijfermatige analyse over de intensiteit van het gebruik van de studiecentra laat zien dat voor Alkmaar, Breda, Den Haag en Emmen geldt dat het 24/7 huren ervan niet langer economisch verantwoord is. De huur van deze studiecentra zal tijdig worden opgezegd waardoor er per 1 september 2018 een besparing zal optreden van in totaal € 343K euro op jaarbasis. Daar staat tegenover dat de verhuur van ruimten aan derden in de sluitende studiecentra komt te vervallen en dus ook de bijbehorende inkomsten.

De beschikbaarheid van de te sluiten studiecentra voor derden t.b.v. elektronisch tentamineren komt te vervallen en dus ook de bijbehorende inkomsten. Daarbij geldt dat een grote afnemer van elektronisch tentamineren, recent het contract met de OU heeft opgezegd, effectief per 1 juli 2017. Het is niet de verwachting dat hiervoor een andere partij gevonden zal worden.

Als gevolg van sluiting van studiecentra Alkmaar, Breda, Den Haag en Emmen, is er een daling van de kosten op jaarbasis met €K304.

	€K
Daling vaste lasten huur etc.	343
Daling inkomsten verhuur ruimtes aan derden	-72
Daling inkomsten tentamens derden	-115
Daling kosten Inhuur flexkrachten (garantie-uren)	148
Totaal daling kosten	304

4. GEVOLGEN VOOR STUDENTEN

Gevolgen voor studenten per studiecentrum

Studiecentra Amsterdam, Eindhoven, Parkstad, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Zwolle

- Voor studenten in deze studiecentra verandert er niets.
- De facilitering in deze studiecentra wordt aangepast aan het gebruik. Waar nodig worden de tentamenfaciliteiten (toetsplekken en /of toetstijden) uitgebreid en/of wordt er ruimte bij gehuurd voor onderwijs en/of tentaminering.

Studiecentra Groningen, Leeuwarden, Enschede en Vlissingen

- Studenten die nu verbonden zijn aan een toekomstige tentamenlocatie blijven voor hun tentamens terecht kunnen in dit studiecentrum. Voor begeleidingsbijeenkomsten kunnen zij terecht in een van de andere studiecentra.

Te sluiten studiecentra Alkmaar, Emmen, Den Haag en Breda

- Studenten die nu verbonden zijn aan een studiecentrum dat gaat sluiten, kunnen per 1 september 2018 voor onderwijs en tentaminering terecht in een van de andere studiecentra.
- Enkele studenten in de kop van Noord-Holland en in de directe omgeving van Emmen zullen voor onderwijs en tentaminering iets verder moeten reizen dan 60 km.

Studenten met een functiebeperking

Zittende studenten met een functiebeperking voor wie de reisafstand naar een verder gelegen studiecentrum een probleem is, kunnen zich melden bij hun studieadviseur. Zo nodig wordt er in overleg een passende individuele oplossing gezocht.

Voor het aantal studenten dat momenteel heeft aangegeven een functiebeperking te hebben, zie de bijlage Studenten met een functiebeperking stand 18042017.

Bijlagen:

- Fact sheets per studiecentrum 2013-2016
- Totaaloverzicht Bijeenkomsten en Toetsen 2013-2017
- Studenten met een functiebeperking (stand 18042017)